

Svakako, u zajedničkoj i skladnoj suradnji naprednih krugova Hrvatske i Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore pitanje hrvatskosrpskoga književnog jezika može se povoljno riješiti. Na davičovski način to nije nikako moguće.²

MARETIĆEVA STILISTIKA

Vatroslav Kalenić

U vrijeme kad se kod nas već nakupilo dosta djela o stilističkoj problematiki našega pisanog i govornog izraza i kad se već može govoriti o trajanju i povezanosti naše naučne stilističke misli, nerijetko ćemo naići na mišljenje kako je jedno od prvih naših djela na tom području, *Maretićeva Stilistika*,¹ danas nesuvremena ili zastarjela.² Ma koliko ovakav općeniti sud na prvi pogled može biti prihvatljiv ako Maretićeve teoretske zaključke i poneke primjere suočimo s najsuvremenijim stilističkim shvaćanjima i rezultatima, on može biti i nepravedan, i to ne samo zbog svoje općenitosti već i zbog nespo- razuma koji je prisutan u ovakvoj ocjeni Maretićeva djela. Mislim da je zato suvremena ocjena Maretićeve stilistike sasvim aktualna i potrebna, i zbog još uvijek prisutnih Maretićevih zasluga u našoj nauci o jeziku, a i zbog historio- grafskoga razvrstavanja naših stilističkih dostignuća, u kojem je nemoguće mimoći Maretićevu Stilistiku.

Najveći je nesporazum u terminu. Pod riječju stilistika³ mi danas, sasvim razumljivo, razumijevamo naučnu deskripciju, klasifikaciju i kritiku prven- stveno onih elemenata jezičnoga i izvanjezičnog tipa koji su prisutni u umjet- ničkim književnim djelima trajne vrijednosti. Makar je u prošlosti i kod nas i u stranoj nauci o jezičnom izrazu bilo pokušaja da se stilistika shvati kao naučna kritika jezičnoga sistema realiziranoga izvan tekstova književnoumjet- ničkoga tipa, zbog pedagoških i praktičnih potreba, zbog osobite vrijednosti

² Ovaj odgovor na Davičov intervju u »Vjesniku« poslan je »Vjesniku« još prije IV ple- numu, ali ga »Vjesnik« nije objavio s obrazloženjem da je predug. Davičov intervju bio je nekoliko puta veći.

¹ Tomislav Maretić: *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnoga jezika*, Zagreb, 1931. Svi primjeri i citati navedeni su u ovoj ocjeni prema tom izdanju Maretićeve Stilistike.

² Miliwoje Pavlović u raspravi »Stil Vuka Karadžića«, *Južnoslovenski filolog*, XXVI, Beo- grad, 1963-1964, na str. 2. spominje: »Maretić se ograničava na isticanje principa jasnosti, lepote i čistote jezika. Time se ne daje čak ni formalno objašnjenje efekata, i vrlo je daleko od principskih i konkretnih stilističkih orijentacija.«

³ Riječ stilistika, i izvedenice, ovdje se upotrebljavaju u kontekstu u kojem se govori o jezičnom izrazu govornoga ili pisanog tipa, o jezičnom izrazu književnoga ili neknjiževnog teksta, umjetničke ili neumjetničke cjeline, o jezičnom izrazu pojedinaca i pojedinih djela, prvenstveno trajnih književnih djela, pa usporedbe sa drugim područjima izraza, npr. arhitekture, slikarstva i sl. valja ovdje izuzeti.

književnih djela prisutnih u svakoj kulturi danas se u riječ stilistika ipak prvenstveno uključuje ispitivanje onoga izraza od kojega je integralno načinjeno književno umjetničko djelo.⁴

Maretić se, međutim, odrekao podataka koje može pružiti književan tekst. On, doduše, izrijeком nigdje ne eliminira iz promatranja umjetničku prozu, ali je to očito i iz nekih Maretićevih teoretskih zaključaka, i iz primjera koje je naveo i obradio u svojoj *Stilistici*. Tako on, već u svom *Pristupu u stilistiku*, tvrdi: »Ali pisci izriču svoje misli dvojako: prozom i pjesmom; pa budući da o načinu pjesničkoga izricanja misli govori poetika, a stil se upotrebljava samo za prozu, zato će potpuna definicija stila glasiti ovako: stil je dobar način pismenoga izricanja misli u prozi.«⁵ Ovakvo gledište danas je, dakako, sasvim neprihvatljivo. Stilistika se nipošto ne bavi samo prozom niti pak samo načinom pismenoga izricanja misli, nego, naprotiv, kompletnim jezičnim iskazom, bez obzira na to u kakvoj se formi on javio.

I u primjerima Maretić je ostao na istoj ravni. »Najveći dio protivustilističkih primjera u ovom mojem nacrtu uzet je iz različitih knjiga, iz časopisa, iz novina i iz učeničkih radnja, što sam ih nekad kao aktivni profesor čitao i ispravljao. Malo ima primjera, koje sam sâm načinio.«⁶ Ni knjige ni autore Maretić nigdje ne citira,⁷ osim ako primjeri nisu uzeti iz tekstova kojima se Maretić poslužio za sastavljanje cjelokupne svoje *Gramatike*. Ali po sadržaju anonimnih primjera lako se daje ustanoviti da se ne radi o tekstovima sa pretenzijama umjetničkoga kazivanja, već mahom o efemernim, prigodnim i općenito uzevši slabim tekstovima, napisanim za potrebe svakidašnje prakse.

Takav je izbor jezičnih podataka nanio Maretiću višestruku štetu. Ako se od njega i ne može i ne smije očekivati da je u teoretskim pogledima blizak suvremenim stilističkim shvaćanjima, uzimajući primjere iz Karadžićevih i Daničićevih djela, zatim iz djela drugih pisaca i iz narodnih umotvorina, Maretiću je naprosto promakao ispred očiju podatak da su ta djela ili potpuno ili djelomično zatvorene književne cjeline u kojima je jezik funkcionalno više-

⁴ Čitav niz suvremenih stilistika aplicira stilističku metodologiju na književna umjetnička djela. Marcel Cressot (*Style et ses techniques*, Paris, 1959) govori o Balzacu i Flaubertu, Giacomo Devoto (*Nuovi studi di stilistica*, Firenze, 1962) o Tassu, Manzoni, Carducci i Vergi, Leo Spitzer (*Linguistics and Literary History*, New York, 1962) o Cervantesu, Racineu, Diderotu i Claudelu, Emil Staigher (*Die Kunst der Interpretation*, Zürich, 1955) o Klopstocku, Wieland, Goetheu, Schilleru, B. V. Tomaševski (*Stilistika i stilosloženie*, Leningrad, 1959) o Majakovskom, V. V. Vinogradov (*Problema avtorstva i teorija stilej*, Moskva, 1961) o Karamzinu, Puškinu, Dostojevskom i Ljeskovu, kod nas Ivo Frangeš (*Stil Matoševe novelistike*, Rad 333) itd., itd.

⁵ Maretić, *Stilistika*, str. 575.

⁶ U bilješci na str. 578.

⁷ U članku Adolfa Vebera: O naravi hrvatske izreke, Rad 28, iz g. 1874, (jedan od prvih jezičnostilističkih pokušaja o našem jeziku!) na str. 189. nalazi se rečenica: »jer bez simetrije nema ljepote kano u nijednoj, tako ni u jezičnoj dvorani, makar bili pojedini komadi onoga pokušaja što bogatiji i lepši«. Maretić je to promijenio i dodao svoj komentar: »Bez simetrije nema ljepote kao ni u jednoj tako ni u jezičnoj dvorani, makar bili pojedini komadi pokušaja ne znam kako bogati i lijepi (gdje je »tertium comparationis« među jezikom i dvoranom, među rečenicama i pokušajom?)«, o.c. str. 595.

struko opterećen, pa se zbog toga i ne može sasvim prilagoditi Maretićevim unaprijed zamišljenim modelima. U takvim slučajevima Maretić pokazuje da nema razumijevanja za iskaz kao višeslojno sastavljeno sredstvo: »Naivni prostonarodni pjesnički stil upotrebljava katkad epitete tako, da upravo govoreći izlazi nesmisao. Na pr. u jednoj narodnoj pjesmi veli se: opazi ga straža od Arapa pak povika iz grla bijela (nar. pjes., 2, 367) – a zna se, da su Arapi u narodnim pjesmama uvijek crni.«⁸ A u primjerima iz Karadžićevih i Daničićevih djela prinuđen je na kompromis i popuštanje. Dok »svoje« primjere osuđuje: »Tako na pr. ne valja: U njih nema ni snage ni moći, da to izvedu, kako su obećali. – Tome dušmaninu i kletome neprijatelju narodne prosvjete dobro je odgovorio g. Jugović« – slične primjere u narodnome jeziku nedosljedno dopušta: »Ali u osuđivanju ovakvih pleonazama moramo biti na oprezu i iščupavajući korov ne valja da i pšenicu trgamo. Ima u narodnom jeziku nekoliko sveza sinonimnih riječi, koje se gotovo više i ne osjećaju kao dvije riječi, već kao jedna. Tako na pr. narod govori: slika i prilika (na pr. Đuro je slika i prilika svoga oca), tuga i žalost, jad i čemer (puni smo jada i čemera), čast i poštenje . . .«⁹ Naravno, u ovakvu protuslovlju Maretić niti objašnjava niti bi mogao objasniti zašto »bez kraja i konca« može podnijeti, a »ni snage ni moći« ne može. Sasvim je sigurno da je Maretić u ovim primjerama, a i na drugim sličnim mjestima, zaobišao činjenicu specifičnih elemenata svakoga pisanog kazivanja, pa ono što u narodnom tekstu (u kojem je jezik organiziran uvijek na specifičan način) predstavlja stalno figurativno jezično sredstvo, može, recimo, u učeničkoj zadaći ili u novinskoj informaciji, ispasti smiješno. A isto tako i obrnuto. To zaobilazanje pravoga konteksta, izoliranje primjera od cjeline u kojoj se oni nalaze, nanijelo je Maretićevoj Stilistici štetu i na drugim mjestima. Na primjer u odjeljcima gdje govori o ponavljanju, o pretjerivanju, o upotrebi deminutiva, o afektaciji, sentimentalnosti, o rimi u prozi i dr. Lako ćemo se složiti s Maretićevom tvrdnjom: »Kako ukusan stil ne miluje ponavljanja iste misli, tako mu ne prija ni ponavljanje iste riječi u kratkom razmaku, osobito ako se više puta ponavlja. Vrstan stilist ne bi na pr. ovo napisao: U današnje materijalističko vrijeme novci su svemoćan faktor, tako da se gotovo može reći, da se danas novcima sve može postići. Većina ljudi ne misli drugo, nego kako će steći što više novaca, a premnogi cijene novce više nego ikoje drugo blago, na pr. prijateljstvo, otadžbinu, mirnu savjest, pošteno ime. Gotovo se može reći da su novci onaj stožer, oko kojega se danas duševni život ljudstva okreće«¹⁰ – ali ono što nas odbija od ovakvoga kazivanja nisu *novci*, koji su ovdje prečesto upotrijebljeni, već naivnost i primitivnost izlaganja o tobožnjoj šteti novaca. Odbija nas dakle sasvim konkretna i izuzetno loša formulacija o potpuno neshvaćenu problemu, a ne po-

⁸ O. c. str. 582.

⁹ O. c. str. 582.

¹⁰ O. c. str. 584.

navljanje jedne te iste riječi. Jer takvo isto ponavljanje jedne te iste riječi u Krležinu tekstu nipošto nas ne odbija: »On je tu, na toj istoj zemlji, u istome gradu gdje je i ona, on diše zajedno s njom, on živi zajedno s njom, on dolazi dnevno u »Mercure galant«, on joj još uvijek donosi ruže, čitaju zajedno knjige, putuju zajedno i intimno druguju, sve to još uvijek traje, a sve je to crno i mutno, sve je to žalosno i glupo, sve je to tlapnja i imagiucija« (Barunica Lenbachova). Kad bismo Mareticev primjer čak i izmijenili prema njegovim sugestijama, nikako ne bismo izmijenili naivnost i primitivizam konstatacija o novcu, a upravo je to ono što smeta u ovakvom iskazu. Jezična je forma ovdje sekundarna i nikakvom se jezičnom politurom i popravcima ne može od loše izrečene misli napraviti kvalitetna izreka.

Teoretska nejasnoća odvela je Maretica i u zabludu druge vrste. Kad on, na primjer, u cjelini odbacuje upotrebu rime u proznom tekstu,¹¹ propušta mogućnost da u ovakvom postupku pronade svjesno autorovo nastojanje da u svoj tekst unese elemenat muzikalizacije, specifične karakterizacije, čiji rezultat u krajnjoj liniji može biti sasvim različit od ironiziranja i unošenja narodnih fraza i doskočica u svoj tekst (mnoge su narodne poslovične izreke ozvučene rimom) pa do osobitog isticanja pojedinih karakterističnih situacija, bilo u autorovu tekstu ili u govoru lica. Kod Šenoae se npr. mogu naći ovakvi primjeri: »Mnogo bilo tu već puste šale, zato bogme malo hvale, no kad u sgođu do živa dode, blago tomu, koji dobro prode« (Dopis. U Zlatnom Pragu, 29. srpnja, Prozor, II, Zagreb, 1861, str. 424). – »To vam je ciela hištorija o turopoljskom topu, a ja ju znam, jer sam i ja u svatovih bio, i mnogu zdravicu pio« (Turopoljski top, Glasonoša, V, Beč, 1865, str. 91). – »pa gdje je nesretni Grga mislio naći ključ, našao je kračun, a to mu je pokvarilo račun« (Zlatarovo zlato, Zagreb, 1878, str. 7). – »Ona je stala, a lahka kroka u pol skoka primicao se curi od gradske strane mal čovjek, vit, visok, jak« (Prosjak Luka, Zagreb, 1879, str. 42).

Ali, Maretić nije nikako imao na umu literarne tekstove, pa se i nije upuštao u tvrdnje što je moguće upotrijebiti u njima, a što npr. u zapisniku neke sjednice ili u godišnjem izvještaju o financijskom poslovanju. Takav mu je stav očito proizašao iz teoretske postavke da se stilistika (ondašnja) ne bavi umjetničkom prozom, pa niti u ovlašnim usporedbama i napomenama. Ali da se, kojim slučajem, ipak u to upustio, vjerojatno bi broj njegovih prihvatljivih zaključaka bio veći no što je danas.

Drugi opći nedostatak njegove stilistike jesu primjeri. Mnogi su od njih danas naprosto deplasirani, ili zato što su vezani na trenutačnu aktualnost Mareticeva vremena. ili zato što govore o trivijalnim i banalnim stvarima isto

¹¹ »Gladak stil ne trpi slika ili sroka, jer je slik nakit pjesnički, kojega prozi ne treba. Zato neka se na blizu ne nalaze riječi, koje među sobom stoje u sliku, a osobito neka takve riječi ne budu na kraju dviju rečenica, koje nablizu stoje. Na pr. u našoj velikoj tuzi žališe nas svi naši druzi; – imao sam veliku brigu, dok sam napisao ovu knjigu itd.« O. c., str. 605.

tako trivijalnim i banalnim jezikom. Ako nisu jednostavno izmišljeni ili konstruirani za unaprijed stvorenu klasifikaciju i ako su uzeti iz učeničkih radnji i novina, onda oni nikako danas ne mogu značiti više no što su bili, tj. dački pokušaji i promašaji prošloga stoljeća. Danas valda nijedan đak ne bi napisao: »S najvećim bolom u srcu gledao je starac, kako mu besputni sin rasipa kuću i pošteno ime« (str. 580). – »Mlada i bogata udovica Jankovička nije bila odveć žalosna iza smrti svojega muža, jer ga nigda nije ljubila niti ljubiti mogla, jer on onako star i mrzovoljast nije mogao osvojiti njezina srca« (str. 587). – »Bijasmo u babilonskom sužanjstvu i u gorućoj peći sa 3 mladića žudinska i u lavskoj jami s Danilom prorokom« (str. 592). – »Nečuvena zloba okorelih fanatika napregla se iz dna crne svoje duše, da i taj zadnji udarac nanese slobodi vjerozakonskoj« (str. 594). Itd. Ta dačka neumješnost pokoji put je zavela i samoga Maretića, popravljачa zadaća i profesora koji crvenom tintom potcrtava učeničke pogreške, da zaboravi kako ono što ostaje nije dobro kao ni ono što je bilo prije izrečeno. Tako primjer »Blagi pastir ljupkim glasom roga svojega skuplja oko sebe nevino stado« (str. 591) Maretić popravkom sugerira u »Pastir glasom roga svojega skuplja oko sebe stado« po sve zaboravljajući da stilistička vrijednost popravljene rečenice nije bolja od prethodne, jer je u oba slučaja problem ostao isti: nekvalitetno kazivanje o trivijalnom događaju, bez pravoga konteksta i stvarne situacije.

Maretiću dakako danas ne možemo prigovarati što su se pristup u stilistiku, opis i sadržaj stilistike izmijenili u posljednjih pedeset godina toliko da naziv njegova djela nije suvremen. Uostalom, taj naziv ide na štetu samo Maretiću. Iz rasporeda Maretićeve građe, iz sugestija koje on upućuje, iz primjera koje on navodi očito proizlazi da Maretićevo djelo ne možemo nazivati stilistikom, već elementarnom teorijom pismenosti, ili, možda, praktičnom stilistikom. Pod ovakvim naslovom Maretićevo djelo, unatoč mnogogodišnjoj patini, ponovno oživljuje, i to ne samo kao djelo koje stoji na početku ovakvih naučnih nastojanja kod nas, ne samo kao djelo koje pobuđuje dužnu historiografsku pažnju, već i kao djelo koje se, u mnogim detaljima i u većem dijelu svoje klasifikatorske strukture, može korisno upotrebljavati i danas. Isključi li se iz njegove Stilistike nedostatak cjelovita teoretskoga pogleda i zaobilaznje jezičnih ostvarenja u umjetničkim pisanim tekstovima, što mi danas doduše imperativno tražimo od svake stilistike, Maretićevo djelce odjednom dobiva aktualnu vrijednost školskoga priručnika, koje se, u bilo kakvu daljnem radu takva tipa, nikako ne može mimoći. To su dobro osjetili Maretićevi nastavljači.¹² Poznato je da je na osnovi Maretićevih stilističkih zaključaka napisa-

¹² Npr. Dragiša Živković u »Teoriji književnosti sa teorijom pismenosti«, Beograd – Sarajevo, 1965,⁷ spominje pravilnost, jasnoću, živost i ljepotu jezičnog izraza (str. 263), što je veoma slično Maretićevoj klasifikaciji; Radmilo Dimitrijević u »Osnovama teorije pismenosti«, Sarajevo, 1958, također govori o nekim istim oblicima nepismenosti kao i Maretić.

no kod nas veći broj ocjena pojedinih objavljenih tekstova,¹³ jer su se u tim tekstovima autori oglušili o osnovne zahtjeve koje postavlja svaka teorija pismenosti. Poznato je i to da je Maretićeva Stilistika prisutna, u nekim dijelovima, i u našoj suvremenoj školskoj nastavi i da su se po njenoj osnovi izdavali kod nas i školski priručnici.¹⁴ Sve to dokazuje kako je Maretićeva Stilistika kod nas samo relativno zastarjela, jer se njeno mnogogodišnje trajanje u našoj teoriji pismenosti ne bi dalo objasniti samo pomanjkanjem suvremenijih priručnika. Maretić je, očito, i danas prisutan među nama, zahvaljujući prvenstveno svojim vrlinama. To je, ponajprije, lako prihvatljiva struktura klasifikacije. Maretićeva tvrdnja da pismenost treba obuhvaćati: jasnoću (razumljivost), istinitost i ljepotu, iz kojih redom proizlaze ostale osobine: je-drina i lakoća, logičnost, točnost, glatkoća i čistoća, i nepoželjna svojstva: nejasnoća (nerazumljivost), neistinitost, nesklapnost, razvučenost, tromost, ne-logičnost, neskladnost, hrapavost, nečistoća, prihvatljiva je za svaku suvremenu teoriju pismenosti, makar ovakva podjela nikoga ne obavezuje i makar će se do istih rezultata i savjeta doći i pod drugim naslovima. Ali upravo to što se dolazi do istih rezultata jest ono što čini Maretića i danas aktualnim. Njegov općeniti smisao za sistematizaciju nesumnjivo je i ovdje donio dobre rezultate.

Što se pak primjera tiče, oni se danas dakako ne mogu bukvalno iznositi u javnost, jer, kako je već rečeno, pretežno su uzeti iz stvarnosti koja je bila drukčija od današnje i koja već pripada u povijest. Ali smisao pojedinih njegovih primjera, zaključci koje on njima ilustrira, sugestije koje on preko njih provodi, lako su prihvatljivi i danas. Problemi (ne)pismenosti ostali su isti. Ako današnji đak ili bilo koji javni informator neće napisati (zbog drukčijih općih kulturnih i odgojnih tokova): »Moderni školski odgoj u naše doba ne oplemenjuje srdaca. Ti zlosretni brusiooci, koji su povezani, da u školama bruse pamet našu, što s većom brzinom okreću svoj tocilj, s tim neopreznije udaraju nogom, koja tocilj okreće, po srcu mladeži. I zato su gotovo sva ta mlada srca gingava i bolesna, kad izađu iz te brusionice, u kojoj su im ti moderni brusiooci pamet tako britko naoštrili, da njezinom oštrinom svaki čas kogod sebi sam prereže grkljan«¹⁵ -- neće biti teško naići na tekst ovakva tipa: »Begović je pisac žene. On je svojom intuicijom i preciznim poznavanjem psihologije prodro u bit žene i dao mnogo originalnih i zrelih opažanja, koja su specifična za Begovićeve žene. U prvim njegovim pjesmama je žena, i u zadnjem njegovom djelu je žena. U ženama on gleda os ljudskog života,

¹³ K(isić), Č(edo): Nekoliko napomena o jeziku i stilu omladinskog časopisa »Zora«, Pitanja savr. knjiž. jezika, I, Sarajevo, 1949; Vladimir Vratović: Stil i jezik »Globusa«, Jezik, II, Zagreb, 1953; Mate Šimundić: Osvrt na pripovijetku »Tijesni puti«, Jezik, III, Zagreb, 1954, itd.

¹⁴ Npr. Franje Petračića i Đure Zagode »Hrvatska čitanka«, Zagreb, 1924, (prema 1. izdanju Maretićeve Gramatike i stilistike iz g. 1899).

¹⁵ Maretić, o.c. str. 592.

oko njih plete on svoja zbivanja, žene vode sudbinu svih njegovih likova, koje variraju od lirske ljubavnice Rođene, uzvišene junakinje Mare u ‚Božjem čovjeku‘, dobre majke Jece u noveli ‚Dva bijela hljeba‘, fantastične Agneze u ‚Pustolovu pred vratima‘, do komplicirane, skoro nevjerojatne, a ipak tako tipične žene Gige Barićeve. A oko tih centralnih ženskih likova, oko kojih se dešava cijela fabula, oko kojih se plete niz sudbina – muških, ženskih, dječjih osoba, oko tih desetak kokota, naivki, žena patnica, okrutnica, žena koje se žrtvuju, blagih stvorenja, koje su kao utjelovljena dobrotu, beštija i perveznih nakaza, mladih i tužnih provoda, koje čeznu za životom, žena na vrhuncu zrelosti, blagih prijaznih starica, punih iskustava i prekaljenih saznanja. Svi se ti tipovi žena sa svim svojim raznolikostima i specifičnostima pojavljuju u Begovićevim djelima, a ipak su sve uvijek samo žene, zapažene, zahvaćene i proživljene vanrednim poznavaoceom njihove duše.« Problem je u oba primjera isti. Galimatijas ostaje galimatijas, trpanac riječi bez prave potrebe ostaje trpanac, a anakolut je očit znak površnosti i nepismenosti ako nema nikakve funkcije. A osim ovakve smisaone vrijednosti Maretićevih primjera ima ih i čitav niz koji ne trpe ni od kakve zastarjelosti i kojima se lijepo mogu ilustrirati zastranjivanja u osnovnoj pismenosti.

Iz svega ovoga što je dosada bilo rečeno vidljivo je u čemu je Maretićevo djelo aktualno, do koje je mjere upotrebljivo, što u njemu treba retuširati ili promijeniti. Ako Maretićevu stilistiku ne možemo shvatiti kao stilistiku suvremena tipa (a nespornost proistjeće upravo iz toga Maretićeva naziva), možemo je shvatiti, pa i upotrebljavati, kao djelomice aktualnu teoriju pismenosti u kojoj su srž, bit i okosnica problema živi i prihvatljivi. Posebna je pak historiografska vrijednost Maretićeva djela u našoj jezičnoj teoriji i praksi i u tome što se nalazi na čelu naših nastojanja oko opće pismenosti, i u cjelovitosti kojom je to djelo probleme uočilo i razvrstalo, i, napokon, u očitim i jasnim rezultatima na koje je upućivalo.

DUGOUZLAZNI AKCENT U DUGOJ MNOŽINI

(Svršetak)

Ante Šupuk

Primjeri drugog tipa: ar, ara, arovi (konjušnica), bač, bača, bačevi (čuvar stoke u planini), ban, bana, banovi, bik, bika, bikovi, brijest, brijesta, brijestovi, čun, čuna, čunovi i čunovi, dio, dijela, dijelovi, drijen, drijena, drijenovi (bot.), dvor, dvora, dvorovi, džak, džaka, džakovi (mađ. ili tur., vreća), gaj, gajá, gajevi, gak, gaka, gakovi, grijeh, grijeha, grijehovi, grozd, grozda, grozdovi, gunj, gunja, gunjevi, ham, hama, hamovi, han, hana, hanovi (tur.,